

Олег Несімко

Національний університет «Львівська політехніка»,
Інститут права та психології,
кандидат юридичних наук, доцент,
кафедри кримінального права і процесу,
nodleolviv@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЇХ ПОДОЛАННЯ

<http://doi.org/10.23939/law2020.28.257>

© Несімко О., 2020

У цивілізованих демократичних державах невід'ємним фактором правової системи й основним недержавним інститутом захисту особистості, її прав і свобод є адвокатура.

У сучасних умовах, коли нагальним стає питання ефективного реформування правової системи держави, наближення її до європейських стандартів – стандартів країн із більш досконалою правосвідомістю та правовою культурою, постають проблемні питання становлення та розвитку правової допомоги як гарантії правопорядку та законності в громадянському суспільстві в Україні.

Належний правовий захист у кримінальному процесі відіграє провідну роль, оскільки є надзвичайно важливим та обов'язковим елементом державного й суспільного розвитку, виступає основою для формування демократичної правової держави та громадянського суспільства. Розбудова правової держави є неможливою без дотримання гарантій захисту прав людини, без забезпечення чіткого механізму функціонування такого специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура. Адвокатура – надзвичайно важливий інструмент демократії, бо за своєю суттю вона є організацією професійних адвокатів та виконує таку суспільну функцію, як захист основних прав особи. Захист прав людини є головним призначенням адвокатури

У статті на основі аналізу нормативно-правових актів розглянуті ті проблемні питання які сьогодні, на нашу думку, постають перед адвокатурою України, та можливі шляхи подолання цих протиріч.

Ключові слова: адвокат, адвокатура, кримінальне провадження, кримінальний процесуальний кодекс, кримінальне правопорушення, професійність, діяльність, права, потреби.

Постановка проблеми. Зрозуміло, що права людини є найвищою цінністю, а їх визнання, дотримання та повага є основним обов'язком держави. Гарантування забезпечення усіх прав особи треба розглядати як сукупність різноманітних юридичних засобів, котрі повинні бути реалізовані. Потрібно об'єктивно та критично оцінити функцію інституту адвокатури в Україні, з'ясувати плюси та мінуси, визначити напрями її удосконалення, а це сприятиме вирішенню певних питань, котрі давно врегульовані в розвинутих демократичних країнах.

Мета цієї статті є окреслення проблем які виникли у процесі діяльності адвокатури України та можливі шляхи подолання.

Аналіз дослідження проблеми. Дослідження окремих теоретичних аспектів організації й діяльності адвокатури здійснювали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як М. Баглай, М. Барщевський, Ю. Баскакова, О. Берладин, Є. Бова, Н. Бондар, С. Братусь, О. Бугаренко, А. Вишневський, Н. Вітрук, Л. Восєвдин, С. Гончаренко, В. Жуйков, Б. Ебзєєв, С. Калашников, Л. Лазарєв, М. Лоджук, В. Лучін, М. Міхеєнко, Т. Морщакова, І. Рафальська, Ф. Рудинський, О. Святоцький, Р. Стасюк, С. Філоненко, Д. Фіолєвський, С. Шаталюк, С. Шахрай та інші.

Виклад основного матеріалу. Україна задекларувала вибір нашою державою європейської системи цінностей та міжнародних стандартів захисту прав людини та їх дотримання, ратифікувавши угоду про асоціацію з Європейським Союзом. На практиці це можливе лише за умови реалізації основного принципу верховенства права, забезпечення кожній особі права на справедливий та неупереджений судовий розгляд незалежним та самостійним судом, а також дієвого виконання суміжними юридичними інститутами покладених на них функцій та, в першу чергу, адвокатурою України. Однією з основних умов здобуття членства в Європейському Союзі є розбудова системи адвокатури, що відповідала б новим політичним, суспільним та економічним реаліям, затвердження законодавчих актів, норми яких передавали би модель європейського інституту адвокатури.

У Стратегії змін та реформування судочинства на 2015–2020 р., підписаній Президентом України 20 травня 2015 р., накреслені такі кроки: проведення відповідних заходів щодо напрацювання інституційних основ адвокатури України, підтягнення у відповідність законодавства, яке регулює функцію даного правозахисного інституту. [88].

Гармонізація національного законодавства сприяла великому колу дискусій відносно проблем, які пов'язані з законодавчою базою адвокатури. Тому зараз реформування адвокатури є доцільним та необхідним, позаяк, це допоможе рішити багато питань, які в адвокатурі виступають проблемними. Виходячи з початку теперішнього етапу змін адвокатури України, з'являється необхідність аналізу діяльності адвокатури в країнах Європейського Союзу, порівняно з українською адвокатурою. Тому проблематика тематики підкріплюється новітніми тенденціями та поступом розвитку України, а також необхідністю зміни інституту адвокатури, загалом.

Широкий інтерес до теми зумовлюється потребою глибокого аналізу проблем відносно зміни законодавства про адвокатуру, яка відбувається зараз в Україні. Вивчення зарубіжного досвіду формування та діяльності адвокатури дасть нам підстави вказати на певні характерні ознаки цього інституту, а також спрямування і тенденції його розвою, котрі ще не характерні для української адвокатури. Потрібно об'єктивно та критично оцінити функцію цього інституту в Україні, з'ясувати плюси та мінуси, позначити напрями її удосконалення, а це сприятиме вирішенню питань, давно врегульованих у демократичних країнах. Цій проблемі присвячена велика кількість публікацій і дисертаційних досліджень. У них висвітлено питання діяльності адвокатури, що відзначаються у ХХ–середині ХХІ ст. та вказують на великий інтерес формування даного правового інституту.

Сьогодні адвокатура України проходить новий щабель розвитку. Інститут адвокатури починає змінюватися та модернізуватися, перетворюючись на незалежний і ефективний орган, котрий забезпечує надання фахової юридичної допомоги, враховуючи положення уже прийнятого законодавства, що задовольняє вимоги нинішнього суспільства. Потреба покращення інституту адвокатури пояснюється також підвищенням її ролі для формування громадянського суспільства та розбудови правової держави. Зростання ваги адвокатури в сучасній системі права аналізується як спосіб певного обмеження державою влади через сформування і діяльність такого правозахисного інституту, який здійснює реалізацію і захист прав та свобод особи.

Україна перебуває зараз на рівні формування нового юридичного обґрунтування функціонування адвокатури, що має велике суспільне значення. Насамперед, це підтверджується тим, що ст. 59 Конституції України представляє волю народу, завдяки гарантії для кожної людини права на надання їй фахової правової допомоги [1]. Згодом був прийнятий Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Це доводить таке: наша держава принципово розширює сегмент дії адвокатури, визнає її вихід за рамки судової системи та підвищує новий суспільний статус у державі і закріплює бачення її інститутом.

Паралельно із цим, величезна кількість проблем, що пов'язані із відповідним функціонуванням даного правозахисного інституту, залишаються все ж не вирішеними. В Україні досі тривають суперечки з приводу визначення ролі і місця адвокатури в соціумі. Обговорюються дискусійні питання самостійності адвокатури від державних органів, зміцнення запоруки її функціонування та крайня потреба внесення певних змін у законодавство. Оскільки воно визначає формування та діяльність адвокатури, підняття її до європейських міжнародних стандартів. Важливим напрямом реформування вітчизняної адвокатури потрібно визнати її розвиток як інституту, що був започаткований на усталених традиціях адвокатури та встановлення поваги і цілковитої довіри до даного правозахисного інституту держави. З іншого боку, підвищуються вимоги до компетентності адвокатів та їхньої відповідальності [2].

Одним з основних питань реформування адвокатської діяльності в Україні виступає введення адвокатської монополії. Започаткування в Україні виключної адвокатської монополії є питанням доволі дискусійним. Експерти говорять про пряме порушення існуючого законодавства, при цьому, посилаються на ст. 59 Конституції України, яка проголошує право кожного у вільному обранні захисника своїх прав та окреме рішення Конституційного Суду України «справи Солдатова». Зазначається також недотримання Конвенції про захист прав особи і базових свобод та основних принципів.

Починання про закріплення адвокатської монополії в Основному Законі України спричинила суперечки ще на рівні напрацювання законопроекту. Дискусії загострилися після реєстрації законопроекту парламентом і сьогодні день питання залишається відкритим. Не всі однозначно позитивно приймають ці нововведення. Експерти та окремі фахівці, що займаються глибоко цими проблемами, свідчать про пряме порушення існуючого законодавства. Дискусії ведуться і про порушення уже згадуваної Конвенції про захист прав людини, а також Основних принципів щодо ролі юристів, котрі були прийняті VIII Конгресом ООН [3].

Не є в захоплені від новацій і самі правозахисники, а також окремі правозахисні організації, а, надто, – пересічні громадяни, тому що раніше представляти інтереси людей та юридичних осіб в певних цивільних чи адміністративних справах могла будь-яка особа, згідно з довіреністю. Тепер норма змінилася. Представляти інтереси громадян можуть лише адвокати, що мають відповідне свідоцтво на зайняття адвокатською діяльністю.

Ця норма видається логічною. Оскільки захисник – це спеціаліст, що має відповідний дозвіл, а саме, ліцензію з правом надавати фахову юридичну допомогу. За недотримання основних правил адвокатської етики адвокат може бути притягнутим до дисциплінарної чи кримінальної відповідальності. А отже, ця норма значно полегшує роботу суддям, котрим простіше проводити процес із юридично грамотною особою [4].

Але тут мають місце й істотні недоліки. Присутність такої норми абсолютно не значитиме, що громадяни зможуть отримувати високі адвокатські послуги, оскільки відгуки про якість надання правових послуг в країні говорить про інше. А тому, висока винагорода та адвокатське свідоцтво не вказують на відповідний та належний рівень спеціаліста. А також це, однозначно, потягне збіль-

шення грошових витрат громадян на проведення судових засідань. Адже, коли у судових процесах раніше брали участь юристи без такого адвокатського свідчення відповідного взірця, то їхні послуги були значно дешевшими, ніж послуги професійних адвокатів. Ця норма боляче вдарила по кишенях звичайних простих громадян [4]. І тому ми розділяємо міркування в тому, що Закон принципово обмежує доступ пересічних осіб до суду. Оскільки, зараз окрім судового збору, котрий недавно був збільшений, вони мусять шукати чималі гроші на оплату праці та надаваних послуг адвоката. Тому доцільність прийнятої норми ставиться під сумнів. Оскільки Європейський суд з прав людини гарантує право на здійснення представництва інтересів у судах кожному громадянину, а не тільки фаховим правозахисникам.

У таких країн, як США, Великобританія, Німеччина існує величезна необхідність у високоякісній юридичній допомозі, котра в умовах неупередженого суду виступає гарантією розвитку підприємництва. Відповідні стандарти якості можуть бути досягнуті лише за умови, коли будуть запроваджені жорсткі, але ефективні механізми повної відповідальності представників ринку та чітко визначені ринкові умови праці, які повинні бути рівними для всіх надавачів послуг.

З огляду, на стагнацію економіки та неспокійне становище в державі така позиція не є загальноприйнятною. Симпатии монополії абстрагуються від історії адвокатури західних країн. Це, по суті, була справжня історія боротьби, з великим впливом. В той час, як у нашому суспільстві упродовж довгого періоду інститут адвокатури мав дещо вторинний характер і не впливав на становлення та розвитку культури прав громадян.

О. Куликов впевнений у тому, що захисники європейських країн не мусять входити в єдину організацію з необмеженою владою над своїми представниками. Країни Європейського Союзу відрізняються від України тим, що там функціонують демократичні інституції. І, якщо вважати, що монополія адвокатури є поступальним кроком, то на цей рівень вітчизняна адвокатура не ступила, бо найперше потрібно здобути фактичну незалежність від впливу держави [5].

Головні питання монополії адвокатури сфокусовані на тому, чи виграють клієнти, якщо їхні інтереси в судах будуть представляти виключно адвокати. З цим пов'язане ще одне питання, чи матимуть державні органи кошти, щоб оплатити адвокатські послуги? Нам видається, що введення тільки адвокатського представництва може призвести до корупційних явищ, коли державні органи будуть замовляти послуги адвоката. Юристи, які здійснюють представництво інтересів різних державних органів, більше обізнані у справах конкретної установи.

А адвокат готує рішення органу державної влади та не укладає договори. Тому можуть виникати ситуації, коли корпоративні юристи підготують документи, а захисник у суді формально їх зачитає. Тоді в чому полягає цінність захисника у суді? Змінюючи законодавство, треба брати до уваги весь попередній досвід.

Результати конкретних реформ декількох років дозволяють зазначити, що не потрібно наслідувати закони та звичаї інших держав. Потрібно рахуватися із внутрішніми факторами, певними особливостями, економічним рівнем та готовністю громадян та суспільства до конкретних змін [6].

Отже, потрібно знайти позитивне рішення питання монополії адвокатури, щоби засада про вільний вибір захисника, закріплена в Основному Законі України, могла застосовуватися на практиці.

Зараз спостерігається певна невіршеність проблеми доступу до адвокатської професії, розвитку органів адвокатського самоуправління, підняття відповідальності за недотримання правил етики. Окремо стоять проблеми проходження стажування.

Наступним важливим питанням в адвокатурі є недотримання адвокатами сталих етичних норм, а також Правил адвокатської етики. Зараз стали актуальнішими питання, що пов'язані із недотриманням етики адвоката. Вони вимагають термінового вирішення. Не зрозуміло, чому адвокати, котрі здобули юридичну освіту та отримали свідчення, скоюють правопорушення, а деколи і

злочин, і що виступає мотивом для порушення прав людини особами, які покликані охороняти право. Очевидно, що причиною є доволі низький моральний рівень адвоката як людини та брак конкретних моральних засад та змісту людської істини, а звідси, і низький рівень слідування етичними нормам, які встановлені Правилами адвокатської етики. Для рішення цього питання варто буде звернутися до витоків професії захисника – до принципів вітчизняної правової освіти. Великою проблемою підготовки правозахисника виступає низький рівень виховання у потенційних адвокатів юридичної та моральної свідомості у вищих навчальних закладах.

Наступний аспект цього питання зв'язаний із загальною низькою мораллю та великим зростанням злочинності в країні. Проблема полягає також в такому: в нашій державі величезна кількість фахівців права з низькою професійною підготовкою, а це спричиняє втрату поваги до цієї професії.

В Норвегії налічується тільки три вищі навчальні заклади, котрі готують юристів – в Осло, Тромсе та у Бергені, де за 2010 рік з 4228 чол. в Осло – 455 склали державний іспит та отримали диплом, з 1860 чол. в Бергені – 112 чол., і лише 38 із 471 чол. у Тромсе. Подібна ситуація склалася і в Німеччині, де лише 50 відсотків усіх студентів юридичних закладів склали державний іспит та одержали диплом. А в Україні налічується біля 96 закладів, які готують фахівців у правовій галузі, 95 відсотків з яких кожного року одержують дипломи, і лише мала кількість випускників здобуває працю згідно зі спеціальністю та стає професійними та висококваліфікованими адвокатами [7, с. 122].

Дані статистики свідчать, що рівень правової освіти та запити, які висуваються студентам, в Україні набагато нижчі, аніж у інших розвинутих державах і тому ступінь кваліфікації українських адвокатів є нижчим.

Наступним чинником появи цієї проблеми є також присутність недієвих форм відповідальності адвоката за певні недотримання правил адвокатської етики. Скажімо, у Франції адвокат несе відповідальність за дії, що пов'язані з виконанням його професійного обов'язку. Мова іде про цивільно-правову відповідальність, підстави для котрої можуть з'являтися в рамках судового процесу і за його межами. Відповідальність в межах процесу – це невідповідне виконання обов'язків адвоката при наданні консультацій, підготовки матеріалів, а в іншому випадку відповідальність з'являється у випадку неправильної оцінки адвокатом суті судової справи або за порушення ведення справи чи невідповідного виконання обов'язків із надання правової допомоги під час судового процесу.

Поряд з цивільно-правовою відповідальністю адвокат може піддаватися і різним дисциплінарним санкціям зі сторони асоціації адвокатів. Це може бути догана, заборона займатися адвокатською діяльністю або виключення з адвокатської асоціації, попередження. Адвокат, котрого виключили зі списків асоціації не може претендувати на роботу в іншій асоціації адвокатів [8, с. 129–130].

Насамперед, необхідно не допускати потрапляння у юридичну професію низькокваліфікованих осіб. Доцільним було б прийняти додаткове тестування абітурієнтам в період вступу в юридичний вищий навчальний заклад для з'ясування морально-психологічної та правової свідомості. Також запровадити відповідне тестування під час здачі іспитів для одержання свідоцтва на право займатись адвокатською практикою. За вивчення таких дисциплін як «Юридична деонтологія», «Цивільний процес», «Адвокатура», «Кримінальний процес», потрібно використовувати більше ситуативних завдань, які зможуть підвищити рівень моральної та етичної відповідності студента сумлінно виконувати свої обов'язки. Також пропонується ввести в програму юридичних навчальних закладів вивчення дисципліни «Психологія», «Педагогіка» оскільки, адвокат – це фах, що пов'язаний із спілкуванням з людьми та вирішенням таких питань, які мають велике значення для людини. Тому адвокат має добре розбиратися у психології особистості, щоб не вчинити помилку та працювати дієво, з цілковитим дотриманням честі та гідності людей, чий інтереси він представляє та захищає.

Надзвичайно важливо, щоби адвокат був свідомим у обранні свого фаху та підготовленим до нього, щоб міг завжди знайти найоптимальніше рішення. Задача сучасної правової освіти полягає в піднятті рівня компетентності адвоката та поверненні поваги до цієї професії. А на рівні законодавства варто підвищити відповідальність адвоката за недотримання свого фахового обов'язку і правил адвокатської етики та ввести інститут обов'язкового страхування професійної відповідальності адвоката. Дуже важливо змінити існуючі вимоги до відповідного досвіду у правовій сфері майбутнього адвоката під час складання ним іспитів на отримання свідоцтва про право займатись адвокатурою з 2 до 4–5 років. Вважаємо, що це достатній час для отримання відповідних теоретичних та практичних знань, вивчення усіх особливостей та усіх деталей професії адвоката, а також для набуття життєвого досвіду, оскільки, адвокат є особою, якій доручають людську долю. Це, в свою чергу, сприятиме більш відповідальному та сумлінному ставленню адвоката до власного професійного обов'язку [9, с. 342].

Усім суддям потрібно зважати на те, що, згідно з ч. 2 ст. 22 КПК, усі сторони кримінального процесу мають однакові права на збір та подання до суду певних речей, окремих документів, матеріалів, різноманітних доказів, клопотань, скарг, а також на здійснення інших процесуальних прав, котрі передбачені КПК [10]. А частина 6 даної статті закріплює обов'язок суду у створенні всіх необхідних та належних умов для проведення сторонами процесу їхніх процесуальних прав і виконання процесуальних обов'язків, дотримуючись об'єктивності та неупередженості. Відповідно до цього, згідно з ч. 3 статті 93 КПК сторона захисту проводить збирання доказів, ініціюючи здійснення слідчих розшукових дій і негласних слідчих розшукових дій.

Відповідно до пункту 7 частини 1 статті 303 КПК, рішення прокурора або слідчого про відмову в задоволенні клопотань щодо здійснення слідчих розшукових дій і негласних слідчих розшукових дій може оскаржуватись в часі досудового розслідування особою, котрій було відмовлено у задоволенні клопотання.

Результати розгляду судової практики вказують на те, що адвокати, по суті, оскаржуючи відмову в проведенні згідно з їхніми клопотаннями слідчих дій, звертаються до слідчого судді з відповідними скаргами на бездіяльність слідчого, котра полягає у не проведенні чи у нездійсненні ним слідчих дій, що були розпочаті стороною захисту.

Насправді, слідчі судді цілком обґрунтовано вирішують відмовити у відкритті провадження за такими скаргами, тому що така бездіяльність не є предметом оскарження, відповідно до положень, які закріплені у ч. 1 ст. 303 КПК.

Разом з тим, потрібно врахувати, що, відповідно до ч. 1 ст. 303 КПК, змістом оскарження виступає бездіяльність прокурора, слідчого, що полягає у не вчиненні інших процесуальних дій, які він має здійснити у визначений КПК термін. Відповідно до ч. 1 ст. 220 КПК клопотання сторони захисту, потерпілого та його представника або законного представника про проведення яких завгодно процесуальних дій прокурор чи слідчий мають розглянути в термін не більше трьох днів від моменту подання клопотання та задовольнити їх за наявності відповідних підстав. Отже, слідчим суддям треба приймати різні процесуальні рішення при отриманні скарг щодо бездіяльності слідчого, прокурора, котра полягає в не вчиненні ним слідчих розшукових дій, відмові в частині відкриття провадження і скарги на бездіяльність прокурора, слідчого, котра виявляється в не здійсненні ним обов'язку із розгляду поданого клопотання в триденний термін. Якщо відсутні інші підстави для відмови у відкритті провадження або повернення скарги, її треба розглянути згідно з суттю заявлених вимог.

Отже, наслідки реформ останніх років дають нам підстави вважати, що досвід, закони та традиції інших держав не варто просто копіювати та запозичувати у своє внутрішнє законодавство. Гармонізація вітчизняного законодавства призвела до величезного кола суперечок відносно проблем, які пов'язані із законодавчою базою адвокатури.

А тому, необхідно знайти позитивне рішення щодо питання монополії адвокатури, котра базується на принципі вільного вибору захисника, котрий гарантується Конституцією України та закріплюється в Основному Законі України. Отже, пам'ятаючи про проблеми, пов'язані із введенням адвокатської монополії, все ж варто вказати, що її імплементація стане колосальним досягненням, запозиченням позитивного правового досвіду високорозвинених країн світу. А також згадувана реформа зможе забезпечити якісну правову допомогу і підніме судовий процес на істотно новий рівень.

Усе вищевикладене підводить нас до такого висновку: вдосконалення існуючого законодавства про адвокатуру є одним із стовпів юридичної реформи в частині захисту основних прав особи. На нинішньому етапі необхідна суспільству та громадянам висококваліфікована, самостійна та незалежна, а також міцна у своїй єдності адвокатура, котра озброєна фаховою методикою, що забезпечить виконання нагальних завдань.

Правовою країною вважається та країна, котра має правозахисну професійну та незалежну адвокатуру та надає їй усі засоби для виконання вкрай важливої функції, а саме – забезпечення повного захисту прав і свобод людини, представництва інтересів людини в суді та надання фахових юридичних консультацій.

Головною метою існування адвокатури, як інституту професійного захисту та представництва, є надання правової допомоги громадянам, які мають у ній потребу. Підняття дієвості роботи теперішньої адвокатури, якісний рівень і доступність правової допомоги всім суспільним верствам населення – є основними завданнями, які мають бути вирішені спільно державною владою та юридичним співтовариством.

На цей час у парламенті України є багато законопроектів, котрі дозволяють розв'язати викладені проблеми. Але, щоб позитивно вирішити питання реформи законодавства про адвокатуру і адвокатську діяльність треба прийняти нові закони, котрі б сприйняли у себе всю позитивну практику держав Європейського Союзу, враховуючи особливості українського законодавства і реалії в нашій державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України (1996) [Електронний ресурс]: Закон України від 28.06.1996 № 254к / 96-ВР // Верховна Рада України // –Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254k/96-вр>.
2. Варфоломеєва Т. В. (2010) Реформа адвокатури – запорука незалежного захисту прав і свобод людини / Т. В. Варфоломеєва // Вісник академії адвокатури України. № 19. С. 12–19.
3. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення (2012) [Електронний ресурс]: рекомендації FATF, з. п. з. 16 лют. 2012 р. // Державна служба фінансового моніторингу України: офіц. вебсайт. – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/content/file/site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf.
4. Гудима Д. (2013) Чи лише адвокати можуть мати доступ до здійснення захисту та представництва у судах? / Д. Гудима // Юрид. вісн. України. № 26. С. 12.
5. Кухнюк Д. Самоуправление УБ. юрлицо с обязательным членством / Д. Кухнюк. Юридическая практика. № 26 (548). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.ua>.
6. Литвинский Д. В. Французская граница адвокатской монополии [Электронный ресурс] / Д. В. Литвинский // Право.ru: справоч. прав. система. – Режим доступа: <http://pravo.ru/review/view/42278/>.
7. Бойко О. (2016) «Адвокатська монополія» судової реформи: думка правозахисника / О. Бойко // Новинарня: український ньюз-рум. – 9 червня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://novynarnia.com/2016/06/09/advokatska-monopoliya-sudovoyireformi-dumka-pravozahisnika/>.
8. Минимальные стандартные правила обращения с заключёнными: ООН [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/prison.shtml.
9. Організація судових та правоохоронних органів : підручник (2014) / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, М. П. Каркач та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна. Х.: Право. 448 с.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

REFERENCES

1. **Konstytutsiya Ukrayiny:Ukrayiny (1966) [Elektronnyy resurs]: Zakon Ukrayiny vid 28.06.1996 254k/96-VR // Verkhovna Rada Ukrayiny // –Rezhym dostupu: [http:// zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254k/96-vr](http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254k/96-vr) [The Constitution of Ukraine [Electronic resource]: Law of Ukraine dated June 28, 1996. No. 254k/96-BP // The Verkhovna Rada of Ukraine].**
2. **Varfolomyeyeva T. V. (2010) Reforma advokatury – zaporuka nezalezhnogo zakhystu prav i svobod lyudyny / T. V. Varfolomyeyeva // Visnyk akademiyi advokatury Ukrayiny [Varfolomeeva T. V. (2010) Advocacy reform – a guarantee of independent protection of human rights and freedoms / T. V. Varfolomeeva. Varfolomeeva // Bulletin of the Academy of Advocacy of Ukraine.]. Vol. 19. P. 12–19.**
3. **Mizhnarodni standarty z protydyi vidmyvannyu koshtiv ta finansuvannyu terorizmu i rozpovsyudzhennyyu zbroyi masovoho znyschennya (2012) [Elektronnyy resurs]: rekomendatsiyi FATF, z. p. z. 16 lyut. 2012 r. // Derzhavna sluzhba finansovoho monitorynhu Ukrayiny: [International standards for combating money laundering and terrorist financing and proliferation of weapons of mass destruction (2012) [Electronic resource]: FATF recommendations, p. p. z. Feb 16 2012 // State Financial Monitoring Service of Ukraine:] ofits. veb-sayt. – Rezhym dostupu: [http:// www.sdfm.gov.ua/content/file/site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf](http://www.sdfm.gov.ua/content/file/site_docs/2012/22.03.2012/1.pdf).**
4. **Hudyma D. (2013) Chy lyshe advokaty mozhut’ maty dostup do zdiysnennya zakhystu ta predstavnytstva u sudakh? / D. Hudyma // Yuryd. visn. Ukrayiny [Hudyma D. (2013) Can only lawyers have access to defense and representation in court? / D. Gudima // Jurid. spring Of Ukraine.]. Vol. 26. P. 12.**
5. **Kukhnyuk D. Samoupravlenye UB. yurlytso s obyazatel’nym chlenstvom / D. Kukhnyuk. – Yurydycheskaya praktyka. [Kukhnyuk D. Self-government of UB. legal entity with mandatory membership / D. Kukhnyuk. – Legal practice.] – # vol. 26 (548). [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: [http:// www.pravo.ua](http://www.pravo.ua).**
6. **Litvinskij D. V. Francuzskaja granica advokatskoj monopolii [Jelektronnyj resurs] / D. V. Litvinskij // Pravo.ru: spravoch. prav. sistema [Litvinsky DV French border of the lawyer’s monopoly [Electronic resource] / DV Litvinsky // Pravo.ru: spravoch. right. system]– Rezhym dostupa: <http://pravo.ru/review/view/42278/>.**
7. **Boyko O. (2016) «Advokat-s’ka monopoliya» sudovoyi reformy: dumka pravozakhysnyka / O. Boyko // Novynarnya: ukrajins’kyy n’yuz-rum. – 9 chervnya 2016 r [Elektronnyy resurs] [Boyko O. (2016) «Lawyer’s monopoly» of judicial reform: the opinion of a human rights activist / O. Boyko // News: Ukrainian newsroom. – June 9 [Electronic resource]. – Rezhym dostupu: [http:// novynarnia. com/2016/06/09/advokatska-monopoliya-sudovoyireformi](http://novynarnia.com/2016/06/09/advokatska-monopoliya-sudovoyireformi) – dumka-pravozahisnika.**
8. **Minimal’nye standartnye pravila obrashhenija s zakljuchjonnymi: OON [Jelektronnyj resurs]: [Minimum standard rules for the treatment of prisoners: UN [Electronic resource]:]. Rezhim dostupa: [http:// www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/prison.shtml](http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/prison.shtml).**
9. **Orhanizatsiya sudovykh ta pravookhoronnykh orhaniv : pidruchnyk (2014) / I. Ye. Marochkin, L. M. Moskvych, M. P. Karkach ta in.; za red. I. Ye. Marochkina [Organization of judicial and law enforcement agencies: textbook (2014) / IE Marochkin, LM Moskvich, MP Karkach, etc. ; for order. IE Marochkin.]. Kh.: Pravo. 448 p.**
10. **Kryminal’no-protsesual’nyy kodeks Ukrayiny [Criminal Procedure Code of Ukraine]. Rezhym dostupu: [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17).**

Дата надходження: 28.08.2020 р.

Oleg Nesimko

Candidate of Law, Associate Professor
Department of Criminal Law and Procedure
Institute of Law and Psychology of the National
Lviv Polytechnic University
nodleolviv@gmail.com

**PROBLEMS OF THE INSTITUTE OF ADVOCACY
IN THE CRIMINAL PROCESS AND ITS OVERCOMING**

In civilized democracies, the bar is an integral factor of the legal system and the main non-state institution for the protection of the individual, his rights and freedoms.

In modern conditions, when the issue of effective reform of the legal system of the state, its approximation to European standards – the standards of countries with better legal awareness and legal

culture, there are problematic issues of formation and development of legal aid as a guarantee of law and order in civil society in Ukraine.

Adequate legal protection in the criminal process plays a leading role, as it is an extremely important and mandatory element of state and social development, is the basis for the formation of a democratic state governed by the rule of law and civil society. Building the rule of law is impossible without adhering to the guarantees of human rights protection, without providing a clear mechanism for the functioning of such a specific democratic institution as the bar. Advocacy is an extremely important tool of democracy, because in essence it is an organization of professional lawyers and performs such a public function as the protection of fundamental human rights. The protection of human rights is the main purpose of the bar.

Based on the analysis of normative legal acts, the article considers the problematic issues that, in our opinion, are facing the Ukrainian Bar today, and possible ways to overcome these contradictions.

Key words: lawyer, advocacy, criminal proceedings, criminal procedure code, criminal offense, professionalism, activity, rights, needs.